

Vad är meningen med livet?

I boken sista kapitel drar jag ihop trådarna och försöker svara på frågan hur livet blev, och kapitlets rubrik "Ett bättre liv än så här skulle jag inte ha kunnat önska mig" ger besked om svaret. Men jag filosoferar också lite kring frågan om meningen med livet (330-333).

"Jag gillar metaforen om människan som en myra. För mycket i livet är som i en myrstack. Människan har till uppgift att bildligt talat dra ditt strå till stacken. Hon är bara en i en oöverskådligt stor mängd individer, och med perspektiv på sin roll och det hon åstadkommit över ett liv, är det uppenbart att hon blir som en myra, som en i mängden. Det är bara när man står mitt upp i sitt eget liv som man förleds tro att man är speciell, att man gör någon nämnvärd skillnad. Det gör det stora flertalet av oss egentligen bara i det lilla livet, för sina närmaste. Några enstaka personer sätter avtryck som koms ihåg över en generation. Bara några få sätter avtryck som man kan läsa om efter århundraden. Metaforen om människan som en myra understryker en annan sak, att det är det gemensamma, myrstacken, som är det väsentliga för överlevnad.

Den röda tråden i metaforen – och det livet lärt mig – är människans litenhet, hennes stora svårigheter att gå mot strömmen, hennes få självständiga vägval, och hennes benägenhet att med diverse tricks försöka göra sig mera betydelsefull och handlingskraftig än vad hon bevisligen är.

Om vi är så låsta som metaforen om myrorna antyder, vilken blir då meningen med livet? Ja, det betyder inte, tycker jag, att vi som individer saknar ansvar för vad vi gör med våra liv. Inte alls. Meningen är inte att bara åka med. Meningen är att anstränga sig. Meningen är att göra skillnad. Meningen är också att uppfostra de som kommer efter. Och meningen måste rimligen också vara att så långt möjligt må bra medan man lever sitt liv. Jag skulle mera precist och utvecklat säga att meningen med livet kan sammanfattas i fyra punkter, där ingen av punkterna bör uteslutas, och alla väger lika tungt.

Att dra sitt strå till stacken, är det första. Det betyder i det moderna samhället för de allra flesta vuxna att, lite tråkigt uttryckt, arbeta och betala skatt. En aning mera filosofiskt formulerat handlar det om att alltid göra sitt bästa i den roll man har råkat få för att på så sätt både kunna försörja sig själv och sina närmaste, och bidra till helheten.

Det senare, att bidra till helheten, är viktigt. Vi måste förstå att vi inte är mer än en liten kugge i ett stort sammanhang, i ett samhälle, som – och det är det svåra – måste respekteras och stödjas. Stacken måste, symboliskt, underhållas. Vi, och med vi menar jag vi som lever i den västerländska civilisationen, har under senare decennier blivit mycket sämre på just det, att förstå och acceptera samhällets behov. Vi har blivit mer egocentrerade. Självhjälpslitteraturens människa, som tycks vara den moderna människans ideal, har liten

förståelse för andra, och ännu mindre för helheten. Eller som Bruno K. Öijer diktar: "Var och en av oss är en ö och måste kratta sitt eget mörker."

Det är ett allvarligt problem. Vi börjar i de högt utvecklade västerländska samhällena närma oss en så stark jag-fokusering, och ger en så stark ställning åt det privata, att det kollektiva, det vi gör tillsammans för att samhället ska bli rimligt att leva i, hamnar i en andraplansroll. Då fungerar inget samhälle bra. Det konkreta exemplet idag är USA som sedan 1970-talet har låtit det privata expandera över alla bräddar, samtidigt som det gemensamma hållits kort. Följden har blivit extrema inkomstskillnader, eftersatta infrastrukturinvesteringar, stor fattigdom, låg social rörlighet (förvånande nog eftersom motsatsen, *hög* social rörlighet, historiskt har varit ett amerikanskt signum), politiska låsningar och en allmän frustration över läget. Det kommer att ta USA:s politiker mycket lång tid att rätta till. Jag menar alltså att det är en del av meningen med livet att ta ansvar också för det gemensamma i meningen att tänka positivt om andra, göra saker för andra inte för att du måste utan för att du vill. Liksom att betrakta det gemensamma som viktigt, och i bästa fall tankemässigt förstå att utan ett någorlunda väl fungerade samhälle kommer alla att få ett sämre liv. Jag skulle till och med vilja hävda att missköter vi det gemensamma tillräckligt mycket och tillräckligt länge kommer vår civilisation att gå under.

Att göra skillnad för någon annan människa, är det andra. Det måste vara en del av meningen med livet att hjälpa människor man har i sin närhet, och en del så mycket att det verkligen gör skillnad. Kanske de egna barnen. Kanske någon annan i familjen. Kanske någon vän.

Att lämna stafettpippen vidare, är det tredje. Det tillhör livets mening att få barn och uppfostra dem. Eller om man inte kan få, eller vill skaffa barn, att på annat sätt bidra till att unga människor utbildas och uppfostras. Att undervisa måste vara höjden av meningsfullhet i livet.

Att må bra under sin tid på jorden måste, slutligen, också vara meningen med livet. Det motsatta, att må dåligt, kan rimligen aldrig vara ett mål.

Jag hörde en äldre man säga att målet med livet måste vara att dö förnöjsam. Jag håller med. Och jag tror att man dör förnöjsam om man dragit sitt strå till stacken, gjort skillnad för åtminstone någon människa, lämnat stafettpippen vidare till en ny generation och på det hela taget mått bra under sitt eget liv."